

Relacions Internacionals

2013/2014

Codi: 103112

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2501933 Periodisme	OT	0	0

Professor de contacte

Nom: Ferran Izquierdo Brichs

Correu electrònic: Ferran.Izquierdo@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: Sí

Prerequisits

No té prerequisits acadèmics.

L'estudiant ha de tenir l'hàbit de llegir, veure, escoltar i consultar diferents mitjans de comunicació d'informació general, i seguint especialment les notícies de caràcter de política internacional, així com els articles d'opinió sobre qüestions polítiques globals enteses en el seu sentit més ampli.

Objectius

Aquesta assignatura té un caràcter de formació bàsica. Això vol dir que serveix com a fonaments a partir dels quals ha de poder analitzar la conflictivitat i dinàmiques internacionals.

Els objectius bàsics del curs són: que l'alumnat conegui els conceptes fonamentals de la disciplina; que adquireixi capacitats analítiques aplicables a las relaciones internacionals; que es familiaritzi amb el conjunt de processos i referències que a escala global han configurat la societat internacional contemporània; i, que sigui capaç d'expressar i defensar els seus punts de vista sobre les diverses qüestions internacionals més rellevants.

Competències

- Periodisme
- Aplicar el pensament científic amb rigor.
- Demostrar un coneixement adequat del món contemporani i la seva evolució històrica recent en les dimensions social, econòmica, política i cultural.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en català i castellà com en una tercera llengua.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Usar una tercera llengua com a forma de treball i expressió professional en els mitjans de comunicació.
- Valorar la diversitat i la interculturalitat com a base per a treballar en equip.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar el pensament científic amb rigor.
2. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en català i castellà com en una tercera llengua.

3. Establir relacions entre el coneixement comunicatiu i les ciències socials per a la comprensió de les relacions internacionals en el nou context de globalització.
4. Explicar l'estat del món i la seva evolució històrica recent en l'àmbit de les relacions internacionals.
5. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
6. Saber trobar el que és substancial i rellevant en documents vinculats a les relacions internacionals.
7. Valorar la diversitat i la interculturalitat com a base per a treballar en equip.

Continguts

Aquesta assignatura (semestral) té un doble objectiu: familiaritzar l'estudiant amb els instruments d'anàlisi propis de les Relacions Internacionals i donar-li informació sobre esdeveniments internacionals. Aquesta informació (seleccionada) ajudarà l'estudiant, d'una banda, a conèixer fets rellevants a nivell internacional i, d'altra, a examinar aquests fets dins d'un marc analític.

El curs s'ha dividit en tres grans blocs, respectivament: "teoria i conceptes", "sistema internacional" i "societat internacional global". Cadascun d'aquests blocs, al seu torn, està dividit en diverses lliçons o temes. No tots els temes o lliçons tindran un tractament idèntic (en termes d'hores de classe).

Els estudiants hauran de fer una sèrie de lectures obligatòries, indicades al programa, així com qualsevol altre lectura que els professors els indiquin al llarg del curs (ja sigui oferta en format paper o electrònic a través del Campus Virtual). Les lectures, juntament amb la matèria donada a les classes, constituïran l'objecte de les avaluacions. Per a l'actualització dels temes es recomana el seguiment d'alguns anuaris (vegeu apartat final amb obres de referència).

PROGRAMA

PART I. TEORIA I CONCEPTES

Tema 1. Les relacions internacionals com àrea d'estudi

1. La problemàtica internacional: guerra i pau
2. Origen de la disciplina: l'impacte social i intel·lectual de la I Guerra Mundial
3. El debat Idealisme-Realisme: institucionalització i seguretat col·lectiva

Tema 2. La teoria internacional: les grans tradicions de pensament

1. Tradició hobbesiana: anarquia o estat de naturalesa
2. Tradició grociana: ordre o societat d'estats
3. Tradició kantiana: emancipació o comunitat mundial.

Tema 3. Grans aproximacions a les relacions internacionals

1. Paradigmes, mapes mentals o imatges del món
2. Realisme i anàlisi de la guerra freda
3. El transnacionalisme i els problemes globals
4. L'estructuralisme i el sotsdesenvolupament

Tema 4. La societat internacional actual

1. Objecte d'estudi de les relacions internacionals
2. Societat d'estats i societat transnacional
3. Fragmentació versus globalisme
4. Societat internacional globalitzada en el segle XXI

PART II. SISTEMA INTERNACIONAL

Tema 5. El sistema internacional: instrument d'anàlisi

1. Definició i elements del sistema (actors, estructura, dinàmica i regles de funcionament)
2. Àmbit geogràfic: sistema obert o parcial versus sistema tancat o mundial
3. Sistema de valors: sistema homogeni versus sistema heterogeni
4. Nivells d'anàlisi: subsistemes geogràfics i subsistemes funcionals

Tema 6. Els actors del sistema internacional

1. Definició d'actor internacional
2. L'estat: el sistema d'estats / Les potències del sistema
3. Les organitzacions internacionals
4. Les forces transnacionals: Empreses
5. Les forces transnacionals: ONGs

Tema 7. L'estructura del sistema internacional

1. El poder: Poder dur / Poder suau / El concepte d'hegemonia
2. Entre Estats: Polaritat / Estats Units: moment unipolar / Potències emergents: trets de multipolarisme
3. Més enllà dels Estats: Capitalisme, neoliberalisme i governança global
4. Interacció global-regional

Tema 8. La dinàmica del sistema internacional: conflicte

1. La noció de conflicte
2. La violència en la societat internacional
3. Tensions, crisis i guerra
4. Trets característics dels conflictes armats actuals

Tema 9. La dinàmica del sistema internacional: cooperació

1. La noció de cooperació
2. Àmbits de cooperació (polític, militar, econòmic)
3. Formes de cooperació: formal versus informal, bilateral versus multilateral, pública versus privada
4. L'ajut oficial per al desenvolupament (AOD)
5. La noció d'integració: definició i tipologia

PART III. LA SOCIETAT INTERNACIONAL GLOBAL

Tema 10. Gènesi de l'actual sistema internacional

1. Gènesi de les grans dinàmiques del sistema
2. L'organització universal (Nacions Unides)
3. El sistema econòmic internacional: Bretton Woods
4. La fractura Est/Oest: dinàmica central de la Guerra Freda
5. La fractura centre/perifèria
6. Post-guerra freda: fractures normatives i rivalitats de poder

Tema 11. Nacions Unides

1. Gènesi de l'organització: San Francisco
2. Finalitat multifuncional
3. Principis i propòsits: la Carta de les Nacions Unides
4. Àmbits d'actuació: Pau i seguretat internacionals / Progrés econòmic i social, desenvolupament / Drets humans

Tema 12. Evolució de Nacions Unides

1. Reforma de l'organització (Consell de Seguretat, DDHH)
2. Manteniment de la pau
3. Universalisme versus minilateralisme

Tema 13. La Unió Europea

1. Creació de la UE
2. Les tensions intergovernamental/supranacional i europeïsmes/atlantisme
3. Òrgans, àmbits i processos de presa de decisions
4. La UE al món

Tema 14. El final de la guerra freda: Idees per gestionar l'agenda global

1. Nou ordre mundial i dividends de la pau
2. Consens de Washington (1989) i agenda neoliberal
3. Agenda global: medi ambient (Rio 1992)
4. Centralitat de Nacions Unides (Operacions de pau)

Tema 15. El final de la guerra freda: Noves crisis i tensions en el sistema internacional

1. Guerra del Golf (Kuwait (1990-1991)
2. Processos de pau (Orient Mitjà 1993)
3. El trencament de Iugoslàvia
4. L'Islam polític a Orient Mitjà i el Nord d'Àfrica

Tema 16. Canvis de post-guerra freda: Valors i normes

1. Genocidi (Ruanda-1994 i Srebrenica-1995)
2. Tribunal Penal Internacional (Crims de guerra i contra la humanitat)
3. Governança i institucionalització: OMC (1995), Ottawa (1997), Kyoto (1997)
4. Moviments socials com actor: Contra el Deute / Antiglobalització / Contra la guerra / Medi Ambient

Tema 17. Canvis de post-guerra freda II: Poder, crisis i tensions

1. Intervencionisme: Iraq anys 1990 / Kosovo 1999
2. Intervencionisme: L'impacte del 11-S 2001 (Afganistan 2001 / Iraq 2003)
3. Sud global i potències emergents: redistribució del poder en les institucions (OMC, ONU, FMI)
4. Unió Europea, crisi financera i minilateralisme (G20)
5. La perifèria oblidada: el continent africà

Lectures obligatòries

- BARBÉ, E., Relaciones Internacionales, Madrid: Tecnos, 2007 (3ª edició). Aquest llibre serveix de manual per al conjunt de l'assignatura. També recull una sèrie de lectures complementàries (breus textos d'ordre polític o analític) que hauran de fer-se al llarg del curs seguint les instruccions del professor. En cadascun dels capítols hi ha bibliografia complementària sobre els temes del programa.

- AA.VV., Dossier de Lectures: Relacions Internacionals [pot adquirir-se al Servei de Fotocòpies]. Les lectures d'aquest dossier estan relacionades amb la part III del programa.

- Altres lectures que cada professor consideri adients pel correcte seguiment dels temes que conformen el programa. Aquestes lectures inclouen des de notícies fins a articles de revistes acadèmiques i poden ser lliurades pel professor a classe, poden adquirir-se al Servei de Fotocòpies o poden trobar-se penjades al Campus Virtual.

Metodologia

La dedicació de l'estudiant a aquesta assignatura es divideix en diversos tipus d'activitats, cadascun d'ells amb

un pes determinat d'hores de treball. Aquesta varietat de formes de treball es materialitza en metodologies diferenciades.

- Activitats a l'aula, amb la presència del professor: classes magistrals (amb el suport de les TIC i amb la possibilitat de desenvolupar debats en gran grup); seminaris de discussió de les lectures i documentals en els que s'analitzaran casos, problemes i exemples relatius al temari del curs.

- Activitats supervisades dutes a terme per l'estudiant fora de l'aula d'acord amb un pla de treball dissenyat i posteriorment tutoritzat i avaluat per part del professor. L'estudiant haurà de fer: lectura i preparació de textos; treball en grup consistent en aplegar documentació sobre un determinat tema de relacions internacionals i realitzar un reportatge o un documental

- Activitats autònomes que fa l'alumne pel seu compte i d'acord amb les exigències de la assignatura per tal de superar amb èxit l'assignatura, poden ser lectures bàsiques i complementàries, estudi dels apunts de classe o totes aquelles altres activitats que complementen la formació que s'assoleix en aquest curs.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals amb ús de les TIC i debat en grup	34	1,36	2, 3, 4, 6
Debats i seminaris sobre la conflictivitat i dinàmiques internacionals	17	0,68	1, 2, 5, 6, 7
Tipus: Supervisades			
Lectura i preparació dels textos que seran objecte de control a classe	8	0,32	3, 4, 6
Redacció del treball en grup	13	0,52	1, 2, 5, 6, 7
Tipus: Autònomes			
Estudi del temari de l'assignatura i lectures complementàries	56	2,24	3, 4, 6

Avaluació

- L'avaluació de l'assignatura consistirà en proves escrites parcials i alliberadores de les tres parts del programa, basades en el temari i en comentaris de lectures o de documentals.

- Participació en els debats i seminaris.

- Treball de grup consistent en la realització d'un documental o d'un reportatge sobre un conflicte o problemàtica internacionals. El documental o el reportatge hauran d'estar basats en un guió que ha de tenir contingut acadèmic (les instruccions concretes s'especificaran a principi de curs)

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Participació en els debats i seminaris	20%	3	0,12	1, 2, 5
Proves escrites parcials basades en el temari i en comentaris de lectures o de documentals	40%	6	0,24	3, 4, 6

Treball de grup consistent en la realització d'un documental o reportatge sobre un conflicte o dinàmica internacionals. Hauran d'estar basats en un guió amb contingut acadèmic.	40%	13	0,52	1, 2, 3, 6, 7
--	-----	----	------	---------------

Bibliografia

Lectures obligatòries

- BARBÉ, E., Relaciones Internacionales, Madrid: Tecnos, 2007 (3ª edició). Aquest llibre serveix de manual per al conjunt de l'assignatura. També recull una sèrie de lectures complementàries (breus textos d'ordre polític o analític) que hauran de fer-se al llarg del curs seguint les instruccions del professor. En cadascun dels capítols hi ha bibliografia complementària sobre els temes del programa.
- AA.VV., Dossier de Lectures: Relacions Internacionals [pot adquirir-se al Servei de Fotocòpies]. Les lectures d'aquest dossier estan relacionades amb la part III del programa.
- Altres lectures que cada professor consideri adients pel correcte seguiment dels temes que conformen el programa. Aquestes lectures inclouen des de notícies fins a articles de revistes acadèmiques i poden ser lliurades pel professor a classe, poden adquirir-se al Servei de Fotocòpies o poden trobar-se penjades al Campus Virtual.

Bibliografia recomanada (texts fonamentals i obres de referència)

AA.VV., El estado del mundo 2011, Madrid: Ed. Akal.

Anuario Internacional CIDOB, Barcelona, Fundación CIDOB.

ARACIL, R.; OLIVER, J.; SEGURA, A., El mundo actual: De la Segunda Guerra Mundial a nuestros días, Barcelona: Publicacions Universitat de Barcelona, 1995.

ARENAL, Celestino del, Introducción a la relaciones internacionales, Madrid: Tecnos, 1990 (3ª edició)

ARON, R., Paz y Guerra entre las Naciones, Madrid: Alianza, 1985 (2 vols.)

ATTINÀ, F., El Sistema político global: introducción a las relaciones internacionales, Barcelona: Paidós, 2001

BANCO MUNDIAL, Informe sobre el Desarrollo Mundial (anual), Washington, Banco Mundial.

BAYLIS, J. i SMITH, S. (ed.), The Globalization of World Politics. An Introduction to International Relations, Oxford: Oxford University Press, 1997

BIMBI, L. (ed.), No en mi nombre: Guerra y Derecho, Madrid: Editorial Trotta, 2003

BOYD, A., An Atlas of World Affairs, Londres: Routledge, 1991 (9ª ed.)

BRZEZINSKI, Z., El Gran Tablero Mundial, Barcelona: Paidós, 1998.

BULL, H., La sociedad anárquica. Un estudio sobre el orden en la política mundial, Madrid: Los Libros de la Catarata, 2005.

CALVOCORESSI, P., Historia Política del mundo contemporáneo. De 1945 a nuestros días, Madrid: Akal, 1999 (Setena edició).

CARLSNAES, W.; RISSE, T.; SIMMONS, B. A. (eds.), Handbook of International Relations, Londres: SAGE, 2002.

CARR, E.H., La crisis de los veinte años (1919-1939). Una introducción al estudio de las relaciones internacionales, Madrid: Los Libros de la Catarata, 2004.

- CARRILLO SALCEDO, Juan Antonio (comp.), Textos básicos de Naciones Unidas, Madrid: Tecnos, 1982.
- CASTELLS, M., La era de la Información. Economía, sociedad y cultura (3 vols.), Madrid: Alianza, 1997-98.
- CENTRO DE INVESTIGACIÓN PARA LA PAZ (CIP), Anuario del CIP. Conflictos y dilemas de la sociedad internacional, Madrid: CIP / Icaria.
- CHALIAND, G. i RAGEAU, J.P., Atlas stratégique et géopolitique, Brussel-les: Complexe, 1994
- DER DERIAN, J. (ed.), International Theory. Critical Investigations, London: MacMillan, 1995
- DONELLY, J., Realism and International Relations, Cambridge: Cambridge University Press, 2000.
- DOUGHERTY, J.E. i PFALTZGRAFF JR., R. L., Contending Theories of International Relations: A Comprehensive Survey (4th edition), New York: Longman, 1997.
- DOYLE, M. W., Ways of War and Peace, New York / London: W.W. Norton & Company, 1997.
- EVANS, G. i NEWNHAM, J., The Penguin Dictionary of International Relations, London: Penguin Books, 1998
- GARCÍA DE CORTÁZAR, F. i LORENZO, J.M., Historia del mundo actual, 1945-1989, Madrid: Alianza, 1990.
- GRIFFITHS, M., Fifty Key Thinkers in International Relations, London: Routledge, 1999.
- GRIFFITHS, M. i O'CALLAGHAN, T., International Relations: The Key Concepts, London: Routledge, 2002
- HALLIDAY, F., Las relaciones internacionales en un mundo en transformación, Madrid: Los Libros de la Catarata, 2002.
- HELD, D., La democracia y el orden global: del estado moderno al gobierno cosmopolita, Barcelona: Paidós, 1997
- IFRI, Ramses, Rapport annuel mondial sur le système économique et stratégique, París.
- IGNATIEFF, M., Los derechos humanos como política e idolatría, Barcelona: Paidós, 2003
- JACKSON, R. i SORENSEN, G., Introduction to International Relations: Theories and Approaches, Oxford: Oxford University Press, 2003
- JOUVÉ, E., Relations Internationales, Paris: Presses Universitaires de France, 1992.
- KAGAN, R., Poder y debilidad. Estados Unidos y Europa en el nuevo orden mundial, Madrid: Taurus, 2003
- KALDOR, M., Las nuevas guerras, Barcelona: Tusquets Editores, 2001.
- KEGLEY Jr., C. W i WITTKOPF, E.R., World Politics. Trend and Transformation, (8th edition) Boston: Bedford / St. Martin's, 2001.
- KEGLEY Jr., C. W i WITTKOPF, E.R. (eds.), Global Agenda: Issues and Perspectives, McGraw-Hill, 2001.
- LAWSON, S. (ed.), The New Agenda for International Relations: From Polarisation to Globalisation in World Politics?, Polity Press, 2001
- LINKLATER, A. (ed.), International Relations. Critical Concepts in Political Science (5 vols.), London: Routledge, 2000.
- LITTLE, R. i SMITH, M. (ed.), Perspectives on World Politics, London: Routledge, 1991 (2nd edition)
- LUNDESTAD, G., East, West, North, South. Major Developments in International Politics since 1945, Oxford: Oxford University Press, 1999 (4th edition).
- McMAHON, R. J., The Cold War: A Very Short Introduction, Oxford: Oxford University Press, 2003.

MERLE, M., Sociología de las relaciones internacionales, Madrid: Alianza Universidad, 2000 (3ª edición revisada y ampliada).

MESA, R., La nueva sociedad internacional, Centro de Estudios Constitucionales, Madrid, 1992.

MESA, R. (comp.) La sociedad internacional contemporánea. Documentos básicos (2 vols.), Madrid: Taurus, 1982.

MORGENTHAU, H., Escritos sobre política internacional, Madrid: Tecnos, 1990.

NASSAU, A Worlds apart: the north-south divide and the international system, London: Zed Books, 1993.

NYE Jr., J. S., La paradoja del poder norteamericano, Madrid: Taurus, 2003.

ORTEGA, A., Horizontes cercanos. Guía para un mundo en cambio, Madrid: Taurus, 2000.

OSMANCZYK, E.J. (ed.) Encyclopedia of the United Nations and International Agreements, Londres: Taylors & Francis , 1990.

PEÑAS, F.J., Hermanos y enemigos. Liberalismo y Relaciones Internacionales, Madrid: Los Libros de la Catarata, 2003.

PEREIRA CASTAÑARES, J.C. i MARTÍNEZ-LILLO, P.A., Documentos básicos sobre Historia de las Relaciones Internacionales 1815-1991, Madrid: Editorial Complutense, 1995.

PLANO, J. / OLTON, R., The International Relations Dictionary, Santa Barbara: ABC-CLIO, 1988.

PNUD, Informe sobre el Desarrollo Humano (anual).

ROSKIN, M. G. y BERRY, N.O., The New World Of International Relations, London: Prentice-Hall, 1999.

SIPRI Yearbook on Armament and Disarmament, Oxford: Oxford University Press (anual).

STEGER, M., Globalization: A Very Short Introduction, Oxford: Oxford University Press, 2003.

TRUYOL, A., La sociedad internacional, Madrid: Alianza, 1993 (2ª edición).

VIOTTI, P.R. and M.V.KAUPPI, International Relations Theory. Realism, Pluralism, Globalism, and Beyond, Boston: Allyn and Bacon, 1999 [3ª edición]

WALZER, M., Guerras justas e injustas. Un razonamiento moral con ejemplos históricos, Barcelona: Paidós, 2001.

WHITE, B., LITTLE, R. i SMITH, M. (eds.), Issues in World Politics, Palgrave Macmillan, 2001 (Second Edition - Revised, Expanded and Updated)

ZALDÍVAR, C.A., Variaciones sobre un mundo en cambio, Madrid: Alianza, 1996.

ZORGBIBE, Ch., Historia de las Relaciones Internacionales (2 vols), Madrid: Alianza, 1997.

Revistes

- Afers Internacionals (CIDOB)

- Alerta 2010! Informe sobre conflictos, derechos humanos y construcción de paz (Escola de Cultura de Pau de la UAB)

- Anuario 2010 de Procesos de Paz (Escola de Cultura de Pau de la UAB)

- Anuario Internacional CIDOB 2008

- Cooperation and Conflict

- European Journal of International Relations (UK)
- Foreign Affairs (USA)
- Foreign Affairs en español (Mèxic)
- Foreign Policy - Edición Española (Espanya)
- International Affairs (UK)
- International Organization (USA)
- International Security (USA)
- International Studies Quarterly
- Keesing's World New Archives (www.keesings.com)
- Le Monde Diplomatique (França-Espanya)
- Política Exterior (Espanya)
- Revista Electrónica d'Estudis internacionals (Espanya): <http://www.reei.org>
- Review of International Studies (UK)
- Third World Quarterly (UK)
- La Vanguardia Dossier (Espanya)
- World Politics (USA)
- The World Today (UK)

Pàgines web

Nacions Unides: <http://www.un.org/spanish>

Comitè d'ajuda al desenvolupament de l'OCDE: <http://www.oecd.org/cad>

FMI: <http://www.imf.org/external/spa/index.htm>

Revista electrònica de relacions internacionals: <http://www.reei.org>

Le Monde Diplomatique: <http://www.monde-diplomatique.fr/>

Amnistia Internacional: <http://www.a-i.es/>

CIDOB: <http://www.cidob.es>

Observatori de crisis del Cidob: http://observatori.barcelona2004.org/observatorio/home_c.htm

Observatori de Política Exterior Europea de l'Institut Universitari d'Estudis Europeus (IUEE): <http://www.iuee.eu>

Foreign Affairs - <http://www.foreignaffairs.org/>

Foreign Affairs en español - <http://www.foreignaffairs-esp.org>

Foreign Policy - Edición Española - <http://www.fp-es.org>

The Swedish Institute of International Affairs - <http://www.ui.se/>

FIRST (Facts on International Relations and Security Trends) - <http://first.sipri.org/>

International Relations and Security Network - <http://www.isn.ethz.ch/>

International Affairs Resources (www virtual library) - <http://www.ETOWN.EDU/vl/>

Heidelberg Institute of International Conflict Research (HIIK) - <http://www.hiik.de/en/index.htm>

Institute for War and Peace Reporting (IWPR) - http://www.iwpr.net/index.pl?home_index.html